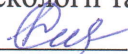

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Природничо-географічний факультет
Кафедра хімії екології та методів їх навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри хімії,
екології та методів їх навчання

(підпис) Наталія ГОРБАТЮК

“ 28 ” Серпня 20 23 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК.13 Управління водними ресурсами

Галузь знань **10 Природничі науки**

Спеціальність: **101 Екологія**

Освітня програма: **Екологія**

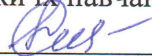
Природничо-географічний факультет

Робоча програма з дисципліни «Управління водними ресурсами» для здобувачів вищої освіти, освітньої програми Екологія, спеціальності 101 Екологія

Розробники: Душечкіна Н. Ю. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хімії, екології та методики їх навчання.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри хімії екології та методики їх навчання
Протокол № 1 від «28» серпня 2023 року

Завідувач кафедри хімії екології та методики їх навчання

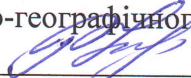

_____ (підпис)

(Горбатюк Н. М.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

_____ (підпис) (Рожі І. Г.)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	
Курс	2	
Семестр	3	
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, у тому числі:	90	
Аудиторні:	30	
Лекційні	14	
Семінарські / Практичні	16	
Лабораторні	-	
Самостійна робота	60	
Індивідуальні завдання	-	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета: Ознайомлення здобувачів з відомостями про водні ресурси як незамінного компонента існування людської цивілізації і методами управління водними ресурсами

Завдання: Формування знань про стан водних ресурсів, визначення тенденцій та їх змін під впливом антропогенних чинників, способи управління водними ресурсами

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП.

Компетентності за ОП:

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК08. Здатність до роботи в команді, попереджати та розв'язувати конфлікти

ФК14. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорон

ФК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог

Програмні результати навчання за ОП:

ПР05. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.

ПР08. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

ПР09. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПР10. Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища.

ПР11. Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля.

ПР12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природне середовище.

ПР13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

ПР15. Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПР16. Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.

4. Програма навчальної дисципліни.

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Водний фонд України.

Роль води в природі. Будова гідросфери. Водний фонд України. Поверхневі і підземні води. Проблеми прісної води в світі.

Тема 2. Гідрологічна та гідрохімічна характеристика прісноводних екосистем України.

Характеристика прісноводних екосистем України. Основні гідрохімічні показники якості прісноводних екосистем. Гідрологічні особливості прісноводних екосистем України.

Тема 3. Світові водні ресурси, сучасний стан, тенденції змін і напрямки вирішення проблем

Загальна характеристика водойм. Проблеми світового океану. Прісноводні ресурси світу. Еколого-гідрологічні дослідження світових водних ресурсів.

Тема 4. Забруднення вод України

Типи забруднення води. Антропологічне навантаження на водні ресурси України. Сучасні проблеми водних ресурсів. Особливості захисту водних ресурсів України.

Змістовний модуль 2.

Тема 5. Принципи і засоби інтегрального управління водними ресурсами

Загальна характеристика управління водними ресурсами. Особливості інтегрального управління. Засоби і принципи інтегрального управління водними ресурсами.

Тема 6. Планування моніторингу досліджень з вивченням екологічного стану водойм різного призначення

Моніторинг водних об'єктів. Планування водних досліджень. Особливості моніторингу водойм різного призначення з вивченням екологічного стану.

Тема 7. Біологічна індикація стану водойм у системі моніторингу водного довкілля.

Характеристика біологічної індикації. Особливості використання біологічної індикації у систему моніторингу водного довкілля. Ефективність використання біологічної індикації якості водного довкілля.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма		заочна форма	
	усьо	у тому числі	усьо	у тому числі

	го	л	п	лаб.	ін д.	с. р.	го	л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Водні ресурси у систему природних ресурсів та їх охорона												
Тема 1. Водний фонд України	12	2	2			8						
Тема 2. Гідрологічна та гідрохімічна характеристика прісноводних екосистем України	13	2	2			9						
Тема 3. Світові водні ресурси, сучасний стан, тенденції змін і напрямки вирішення проблем	12	2	2			8						
Тема 4. Забруднення вод України	13	2	2			9						
Разом за змістовим модулем 1	50	8	8			34						
Змістовий модуль 2. Водні біоресурси у моніторингу вод та керування водними ресурсами												
Тема 5. Принципи і засоби інтегрального управління водними ресурсами	15	2	4			9						
Тема 6. Планування моніторингу досліджень з вивченням екологічного стану водойм різного призначення	13	2	2			9						
Тема 7. Біологічна індикація стану водойм у системі моніторингу водного довкілля.	12	2	2			8						
Разом за змістовим	40	6	8			26						

модулем 2												
Усього годин	90	14	16			60						
Модуль 2												
ІНДЗ												
Усього годин	90	14	16			60						

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1.	Нормативно-правові акти раціонального використання та охорони водно-земельних ресурсів	2
2.	Методики вивчення та контролю за станом морських та прісноводних біоресурсів	2
3.	Характеристика стану біорізноманіття основних груп біоресурсів водних об'єктів України	2
4.	Визначення збитків заподіяних водному господарству	2
5.	Оцінка якості природних вод згідно із сучасними системами класифікації	2
6.	Основні критерії та методика визначення інтегральних показників якості води	2
7.	Методика визначення сапробності водних об'єктів та основні біоіндикатори водного довкілля	2
8.	Міжнародні діяльність у сфері оптимізації водозабезпечення і водокористування	2
	Разом	16

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття про кругообіг води в природі, його елементи, види та властивості. Водні ресурси Землі та України. Структура гідрологічних щорічників ДВК та серії ДВК – «Основні гідрологічні характеристики» (ОГХ)	7
2	Поняття про річковий басейн та його морфометричні характеристики	8
3	Поздовжній профіль річки. Хімічні та фізичні властивості природних вод	7
4	Джерела забруднення річок та заходи щодо охорони вод. Льодовий режим річок	8
5	Рівень води та глибини	7
6	Енергія та робота річок	8
7	Річковий стік та його складові	7
8	Загальна характеристика водойм та особливих водних об'єктів	8
	Разом:	60

8. Методи навчання

1. Пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний метод) - викладач організовує сприймання та усвідомлення студентами інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її.

2. Репродуктивний – викладач дає завдання, у процесі якого студенти здобувають вміння застосовувати знання за зразком.

3. Дослідницький – викладач ставить перед студентами проблему, а ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього джерела інформації, матеріали тощо.

4. Інформаційно-рецептивний метод: передбачає передачу знань у готовому вигляді (слово-наочність), сприяє розвитку уваги студентів.

5. Проблемний метод: викладач показує зародження істини конкретної науки, демонструючи еталон проблемного мислення. Засвоюються засіб та логіка розв'язання проблем, розвивається логічне мислення, формується інтерес до навчальної роботи.

6. Евристичний метод: викладач організовує та спрямовує думки студентів до самостійного розв'язання проблеми, сприяє переходу знань у переконання. Формує вміння самостійно здобувати знання, сприяє розвитку логічного мислення, виховує інтерес до науково-пошукової діяльності.

9. Методи контролю

У процесі контролю рівня засвоєння знань, умінь, навичок студентів з дисципліни «Управління водними ресурсами» використовуються методи: усний контроль (виступ, обґрунтування), письмовий контроль (контрольні роботи), тестовий, семінари, метод практичної перевірки (практична робота), ситуаційні завдання.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Відповідь студента на запитання фронтального опитування під час лабораторного заняття максимально оцінюється до 9 б.

Змістовий модульний контроль (МК) здійснюється у вигляді аудиторних тестових робіт з кожного змістового модулю. ЗМК передбачає відповіді на 30 тестових питань. Оцінка за кожну роботу не повинна перевищувати 14 б.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання і самостійна робота										Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	МК1	T5	T6	T7	T8	МК2	100
9	9	9	9	14	9	9	9	9	14	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D		
60–68	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	

1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

12. Рекомендована література

Основна

1. Іванов А.А., Смірнов О.В. Управління водними ресурсами: теорія та практика. Київ: Видавництво КПІ, 2019. 368 с.
2. Гончаренко І.М., Козлов Д.О. Ефективне управління водними ресурсами в умовах зміни клімату. Харків: Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2018. 312 с.
3. Мельник О.П., Коваленко В.П. Управління водними ресурсами та їх збереження. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 256 с.
4. Соколова Н.В., Петренко І.М. Сучасні підходи до управління водними ресурсами. Одеса: ОНУ, 2020. 248 с.
5. Григорович І.І., Іванов А.А. Інтегроване управління водними ресурсами у регіонах. Харків: Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2018. 344 с.

Допоміжна

1. Левченко Г.М. Інноваційні підходи до управління водними ресурсами у сучасному світі. Журнал: «Екологічні дослідження», 2021. 70-86 с.
2. Смірнов О.В., Козлов Д.О. Управління водними ресурсами і розвиток регіонів. Київ: КПІ, 2019. 312 с.
3. Мельник О.П., Коваленко В.П. Управління водними ресурсами та збереження природного середовища. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 256 с.
4. Лисенко О.П. Інноваційні методи управління водними ресурсами та їх вплив на стале розвиток. Журнал: «Екологічний журнал», 2022. 82-98 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення курсу, опорні та електронні версії конспектів лекцій, базові і допоміжні підручники, державні нормативні документи, ілюстративні матеріали, аудіо та відео засоби навчання, система дистанційного навчання «Moodle».